

Coraz więcej „przegubowców na szelkach”

Wakacyjna komunikacja miejska

Zza kierownicy

Autobusem na Mistrzostwa Świata

Lubelska komunikacja miejska w ostatniej dekadzie

Aktualności

Coraz więcej „przegubowców na szelkach”.....	3
Zapłać BLIKiem u kontrolera.....	4
Wakacyjna komunikacja miejska.....	5
Trolejbus ZIU-tek w wakacyjne weekendy na linii turystycznej.....	6

Temat numeru

Autobusem na Mistrzostwa Świata.....	8
--------------------------------------	---

Z historii komunikacji miejskiej

Historia linii nr 50.....	16
---------------------------	----

„Od zaplecza”

Zza kierownicy.....	18
---------------------	----

Z kraju i ze świata

Komunikacja w Kiszyniowie.....	19
--------------------------------	----

BUSmania

Lubelska komunikacja miejska w ostatniej dekadzie.....	26
--	----

Drodzy Czytelnicy,

Prezentujemy wakacyjny numer naszego czasopisma. Okres letni to również zmiany w komunikacji miejskiej. Od 20 czerwca br. weszły w życie nowe rozkłady jazdy. Ponadto, jak co roku, rusza linia turystyczna. Te tematy poruszamy w dziale „Aktualności”. Ponadto przypominamy także o możliwości płatności BLIKiem u kontrolera.

Mistrzostwa Świata FIFA U-20 już za nami. Lublin był jednym z gospodarzy turnieju. W „Temacie numeru” przypominamy organizację obsługi komunikacyjnej tego sportowego wydarzenia.

Świat zza kierownicy, czyli wywiad z kierowcą miejskiego autobusu prezentujemy w dziale „Od zaplecza”.

1 miliard przewiezionych pasażerów oraz 171 mln wykonanych wozokilometrów. To tylko niektóre liczby, które charakteryzują lubelską komunikację miejską w ostatniej dekadzie. Więcej statystyk z tego okresu znajdziecie w „Busmanii”. Z kolei z działem „Z kraju i ze świata” wyruszamy tym razem do Mołdawii.

*Życzymy miłej lektury
oraz udanego letniego wypoczynku*

Redakcja

WYDAWCA / ADRES REDAKCJI

Zarząd Transportu Miejskiego w Lublinie
ul. Natęczowska 14, 20 - 701 Lublin

ZESPÓŁ REDAKCYJNY:

Justyna Góźdź - Redaktor Naczelna
Monika Fisz, Jakub Kasperek, Michał Krawczyk,
Paweł Paszko, Rafał Tarnawski

KONTAKT

tel. (81) 466 29 43
fax. (81) 466 29 01
ztm@ztm.lublin.eu
www.ztm.lublin.eu
www.facebook.com/ZarządTransportuMiejskiegoWLublinie

Aktualności

CORAZ WIĘCEJ „PRZEGUBOWCÓW NA SZELKACH”

W Lublinie pojawią się kolejne przegubowe trolejbusy. Zarząd Transportu Miejskiego ogłosił dwa przetargi na dostawę łącznie 15 przegubowych pojazdów na „szelkach”.

Zamawiane trolejbusy to 18-metrowe, niskopodłogowe, klimatyzowane pojazdy. Trolejbusy będą wyposażone w dodatkowy napęd w postaci baterii, który pozwoli im pokonywać odcinki tras niewyposażone w trakcję trolejbusową. Ponadto pojazdy będą miały monitoring oraz automaty do sprzedaży biletów, akceptujące zarówno monety, jak i płatności zbliżeniowe kartami i telefonami komórkowymi, a także urządzenia do zliczania pasażerów.

Pięć trolejbusów ma zostać dostarczonych najpóźniej w maju 2020 r. Pozostała dziesiątka ma trafić do Lublina niespełna rok później, do 1 kwietnia 2021 r. Docelowo nowe przegubowce zostaną skierowane do obsługi linii 156, 158 i 160.

Lublin był pierwszym polskim miastem, które postawiło na fabrycznie nowe i niskopodłogowe trolejbusy przegubowe. W 2014 roku miasto kupiło dwanaście Solarisów Trollino 18. W ubiegłym roku natomiast pojawiło się 15 sztuk Ursusów CS18LFT. Po realizacji dostaw w ramach ogłoszonych postępowań, w taborze lubelskiej komunikacji miejskiej będą łącznie 42 przegubowe trolejbusy.

Zakup taboru jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020.

Justyna Góźdz

Trolejbus 18-metrowy Ursus CS18T

Źródło: ZTM w Lublinie

Aktualności

ZAPŁAĆ BLIKIEM U KONTROLERA

Obecne czasy dają szeroki dostęp do nowinek technicznych i innowacyjnych rozwiązań z dziedziny elektroniki. Możliwość wykorzystania metod płatności kartą płatniczą i telefonem w różnego typu punktach obsługi czy sklepach powoduje, że coraz rzadziej nosimy ze sobą gotówkę.

Wychodząc naprzeciw potrzebom pasażerów, którzy chcą uiścić opłatę dodatkową za jazdę bez ważnego biletu lub bez ważnego dokumentu poświadczającego uprawnienie do bezpłatnych lub ulgowych przejazdów bezpośrednio u kontrolera, a nie posiadają przy sobie odpowiedniej kwoty pieniędzy lub karty płatniczej, od 26 kwietnia br. możliwa jest płatność BLIKiem u kontrolera. Każda grupa kontrolerska przeprowadzająca kontrolę w pojeździe będzie wyposażona w nowoczesny terminal płatniczy obsługujący tę funkcję.

Pierwszą zmianą która weszła w życie w zakresie możliwości płatniczych u kontrolerów było wprowadzenie płatności kartą płatniczą bezpośrednio przy kontroli. Udogodnienie wprowadzono w czerwcu 2017 roku.

Warto w tym miejscu przypomnieć, że gapowicz, który zostanie ujawniony bez ważnego biletu lub dokumentu poświadczającego uprawnienie do bezpłatnego lub ulgowego przejazdu, może opłacić opłatę dodatkową podczas kontroli biletów i uzyskuje w ten sposób 40% obniżki.

Przypominamy również, że poza równowartością opłaty dodatkowej za jazdę bez ważnego biletu lub bez ważnego dokumentu poświadczającego uprawnienie do bezpłatnych lub ulgowych przejazdów należy jeszcze opłacić właściwą należność za przewóz tj. właściwą wartość biletu normalnego lub ulgowego za dany przejazd.

Monika Fisz

Kontrolerski terminal płatniczy

Źródło: ZTM w Lublinie

Aktualności

WAKACYJNA KOMUNIKACJA MIEJSKA

Wraz z zakończeniem roku szkolnego i rozpoczęciem wakacji dla uczniów i studentów oraz rozpoczęciem sezonu urlopowego Zarząd Transportu Miejskiego w Lublinie wprowadził letnie rozkłady jazdy.

Oprócz tradycyjnych zmian w rozkładach polegających na ograniczeniu kursowania linii autobusowych i trolejbusowych, co związane jest ze zmniejszeniem liczby pasażerów wprowadzony został szereg modyfikacji tras przejazdu, związanych z prowadzonymi przez Gminę Lublin inwestycjami drogowymi. Największą grupę zmian stanowią korekty tras związane z zakończeniem prac drogowych na skrzyżowaniu Ul. Krochmalnej i ul. Diamentowej gdzie na swoje podstawowe trasy wróciły linie nr 1, 13, 45, 161, oraz związane z budową drogi łączącej ul. Wrotkowską z ul. Kunickiego i Dywizjonu 303, dzięki czemu na swoje trasy powróciły linie nr 6 i 11 a linia nr 21 otrzymała nową trasę przejazdu. Zmodyfikowana trasa przejazdu omawianej linii komunikacyjnej prowadzić będzie następującymi ulicami: z ul. Dywizjonu 303 autobusy nie skręcają w ul. Kunickiego tylko pojadą prosto przez ul. Wyścigową, którą dojadą do ul. Wrotkowskiej i następnie udadzą się w stronę Zalewu Zemborzyckiego. Dodatkowo wraz z rozpoczęciem tegorocznych wakacji wprowadzona została stała zmiana trasy linii autobusowej nr 36. Pojazdy ww. linii skierowane zostały przez teren Strefy Ekonomicznej na Felin zwiększając po raz kolejny liczbę pojazdów obsługujących Felin Europark. Autobusy przedmiotowej linii pojadą przez ul. Plewińskiego, Braci Krausse, Vetterów, Doświadczalną do pętli na osiedlu Felin.

Jak co roku w okresie wakacyjnym ZTM w Lublinie szczególnie nacisk kładzie na dojazd do Zalewu Zemborzyckiego wydłużając trasy linii w rejon Dąbrowy a także kierując większy tabor na linie komunikacyjne dojeżdżające nad zalew. Do pętli w Dąbrowie przez cały tydzień wybranymi kursami dojeżdżać będzie linia autobusowa nr 37, natomiast w weekendy dodatkowo pojadą tam wybrane kursy linii nr 1, 15 oraz 21. Ponadto w weekendy i święta linia nr 6 wybranymi kursami zostanie wydłużona z pętli przy ul. Romera do ul. Żeglarskiej.

Autobusy przegubowe przez cały tydzień kursować będą na linii nr 15 i 40 natomiast w weekendy pojawią się dodatkowo na liniach 1, 8 i 37. Ponadto linie nr 21 i 38 przez cały tydzień obsługiwane będą pojazdami 12-metrowymi.

W soboty niedziele i święta okresu wakacyjnego zawieszeniu ulega kursowanie linii nr 54, 70, 152 i 154. Natomiast autobusy komunikacji nocnej przez całe wakacje kursować będą z częstotliwością, co 60 min. za wyjątkiem dni, w których organizowane będą wydarzenia kulturalne kiedy to częstotliwość linii nocnych będzie zwiększana.

Szczegółowe rozkłady jazdy obowiązujące w okresie wakacji zamieszczone są na stronie internetowej ZTM w Lublinie www.ztm.lublin.eu oraz na przystankach komunikacyjnych.

Paweł Paszko

Autor: Michał Krawczyk

Autor: Michał Krawczyk

ROZKŁADY WAŻNE

od 20.06.2019

ULICA przystanki
WYŚCIGOWA
WYŚCIGOWA szkoła
WROTKOWSKA
Smoluchowskiego NŻ
Zakłady Tytoniowe
DIAMENTOWA
Medalionów
ROMERA
Romera - kościół
os. Nałkowskich
Romera
NAŁKOWSKICH
Wąprowskiego
biskupa Fulmana
Żeglarska
Żeglarska II NŻ
OSMOŁICKA
Osmolicka NŻ
Ośrodek Wrotków
Dąbrowa

21	tublin 																	
KIERUNEK: Felin > Żeglarska	PRZYSTANEK: Wyścigowa szkoła 01																	
4481																		
DZIEŃ POWSZEDEŃ, WAKACJE																		
Godz.	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Max.	13	12	11	11	37	17	37	17	09	08	11	12	20	09	29	29	43	46
Min.	41	39	43	57	57	57	38	41	43	43	49							
SOBOTA, WAKACJE																		
Godz.	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
Max.	10	17	36	33a	23a	13a	03a	43a	33a	23a	13a	03a	43a	33a	18	28	38	
Min.	42	40						53a				53a						
DZIEŃ ŚWIĄTECZNY, WAKACJE																		
Godz.	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
Max.	42	48	38	33a	23a	13a	03a	43a	33a	23a	13a	03a	43a	33a	18	28	38	
Min.								53a				53a						

LEGENDA:

a - kurs wydłużony do przystanku Dąbrowa

www.ztm.lublin.eu

Rozkład jazdy ważny od 20.06.2019

Aktualności

Linia nr 6 ul. Wrołkowska

Autor: Michał Krawczyk

Linia nr 21 ul. Wyścigowa

Autor: Michał Krawczyk

Aktualności

TROLEJBUS ZIU-TEK W WAKACYJNE WEEKENDY NA LINII TURYSTYCZNEJ

W sobotę 6 lipca br. rusza kolejny sezon linii turystycznej. W tym roku linia będzie kursować zarówno w wakacyjne soboty, jak i w niedziele. Weekendowe podróże będą doskonałą okazją do tego, by poznać Lublin z nietypowej perspektywy – z pokładu zabytkowego trolejbusu ZIU-tek.

Temat przewodni tegorocznej linii turystycznej nawiązywać będzie do rocznicy 90-lecia komunikacji miejskiej w Lublinie. Linia będzie kursować w każdą sobotę i niedzielę, w miesiącach lipiec - sierpień. Trolejbus będzie odjeżdżał z przystanku Ogród Saski 03 na Al. Raławickich o godzinach: 15.00, 16.00 oraz 17.00. Trasa trolejbusu Ziutek będzie przebiegała następującymi ulicami: Al. Raławickie (Ogród Saski 03) - al. Kraśnicka - Zana - Wileńska - Głębocka - Muzyczna - Stadionowa - Lubelskiego Lipca '80 - pl. Bychawski - Wolska - Droga Męczenników Majdanka - Majdanek - Droga Męczenników Majdanka - Wolska - pl. Bychawski - al. Piłsudskiego - Lipowa - Al. Raławickie (Ogród Saski 03).

Na trasie przejazdu pasażerowie będą mijać zabytki i miejsca istotne dla historii Lublina. O obiektach, które widać za oknem, opowie przewodnik. Dodatkowo zainteresowani będą mogli zgłębić tajniki dotyczące popularnych trajtków. Historię tych pojazdów przybliżą członkowie Lubelskiego Towarzystwa Ekologicznej Komunikacji. Każdy uczestnik linii turystycznej otrzyma pamiątkową monetę, która powstała specjalnie na potrzeby linii turystycznej z okazji Jubileuszu 90-lecia komunikacji miejskiej w Lublinie.

Na linii „T” obowiązują wszystkie rodzaje i ceny biletów oraz uprawnienia do przejazdów bezpłatnych i ulgowych zgodnie z aktualną taryfą oraz obowiązującą uchwałą i stosowanymi ustawami. U konduktora będzie można nabyć bilety czasowe 30-minutowe normalne i ulgowe w cenach: 3,20 zł i 1,60 zł.

Linia „T”, w swoim obecnym kształcie, kursuje od 2010 roku. W latach 2010–2013 była obsługiwana turystycznym trolejbusem Ziutek, z kolei w roku 2014 do obsługi został skierowany autobus Ikarus. Od początku funkcjonowania linia cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem zarówno ze strony turystów, jak i mieszkańców. W ubiegłym sezonie skorzystało z niej blisko 1500 osób.

Linia turystyczna „T” to wspólny projekt Zarządu Transportu Miejskiego w Lublinie, Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego – Lublin Sp. z o.o., Lubelskiego Towarzystwa Ekologicznej Komunikacji oraz Lubelskiego Stowarzyszenia Pilotów i Przewodników Turystycznych „Pogranicze”.

Justyna Gózdź

LINIA TURYSTYCZNA „T”

W WAKACYJNE WEEKENDY
zapraszamy na sentymentalną podróż
zabytkowym trolejbusem ZIU-tek

START:
6 lipca (sobota)
OGRÓD SASKI 03
godz. 15:00

Kolejne kursy
o godz. 16.00 i 17.00

Szczegóły na www.ztm.lublin.eu

Źródło: MPK Lublin

■ Temat numeru

AUTOBUSEM NA MISTRZOSTWA ŚWIATA

W roku 2019 miasto Lublin zostało po raz kolejny współorganizatorem dużej imprezy sportowej rangi międzynarodowej. Tym razem na Arenie Lublin zmierzyły się młodzieżowe drużyny piłkarskie w ramach turnieju FIFA U20 World Cup Poland 2019. Podobnie jak dwa lata temu obsługa komunikacyjna lubelskiej części turnieju przypadła Zarządowi Transportu Miejskiego w Lublinie.

W ramach obsługi tegorocznego turnieju ZTM w Lublinie ponownie zastosował, sprawdzone dwa lata temu, rozwiązanie komunikacyjne polegające na uruchomieniu jednej specjalnej linii komunikacyjnej o nazwie „Arena”, która dowoziła kibiców po następujących trasach:

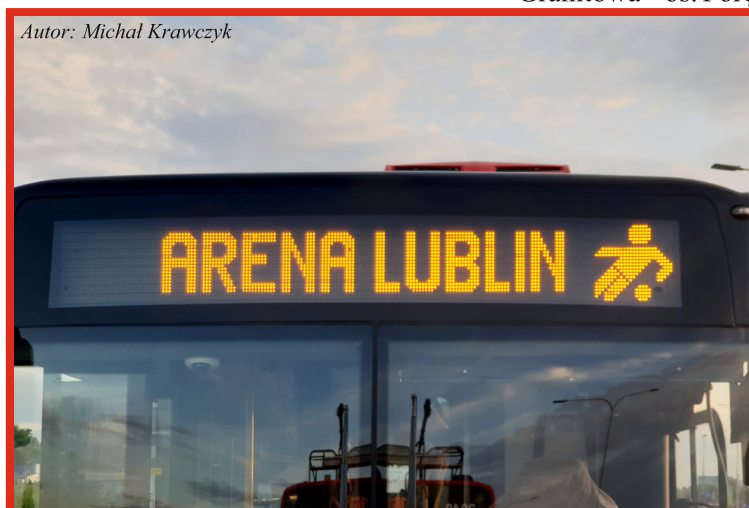
- Gęsia – Jana Pawła II – Nadbystrzycka – Muzyczna – Lubelskiego Lipca `80 (przystanek Arena Lublin 01),
- Węglin – al. Kraśnicka – Orkana – Armii Krajowej – Bohaterów Monte Cassino – Zana – Filaretów – Głęboka – Muzyczna – Lubelskiego Lipca `80 (przystanek Arena Lublin 01),
- Zbożowa – Sławinkowska – Willowa – Ducha – al. Sikorskiego – Popiełuszki – al. Długosza – Al. Raławickie – Lipowa – Narutowicza – Muzyczna – Lubelskiego Lipca `80 (przystanek Arena Lublin 01),
- Paderewskiego – Choiny – Elsnera – al. Kompozytorów Polskich – al. Smorawińskiego – Popiełuszki – al. Długosza – Al. Raławickie – Lipowa – Narutowicza – Muzyczna – Lubelskiego Lipca `80 (przystanek Arena Lublin 01),
- Węglarza – al. Spółdzielczości Pracy – al. Andersa – Lwowska – al. Unii Lubelskiej – Lubelskiego Lipca `80 (przystanek Arena Lublin 01),
- Unii Lubelskiej (parkingi) - Lubelskiego Lipca `80 (przystanek Arena Lublin 01),
- Świdnik Helikopter – al. Lotników Polskich – Niepodległości – Kosynierów – Raławicka – al. Lotników Polskich – al. Jana Pawła II – Lublin – al. Witosa – Krańcowa – Droga Męczenników Majdanka – Wolska – Plac Bychawski – Lubelskiego Lipca `80 (przystanek Arena Lublin 01).

Linia „Arena” kursowała w dni meczowe z częstotliwością co 15 min. za wyjątkiem linii obsługującej Świdnik, która wykonywała dwa kursy z przystanku Świdnik – helikopter – godziny realizacji kursów uzależnione były od godziny rozgrywania meczów. W czasie realizacji kursów liniowych autobusy linii „Arena” zatrzymywały się na wszystkich napotkanych przystankach.

Natomiast powrót z meczów zapewniały dodatkowe kursy na wybranych liniach komunikacyjnych kursujących po trasach:

- linia nr 1 – Arena Lublin 01 – Lubelskiego Lipca 80 – Cukrownicza – Krochmalna – Diamentowa – Romera – Nałkowskich – Żeglarska
- linia nr 7 – Arena Lublin 02 – Lubelskiego Lipca 80 – Zamojska – Bernardyńska – Plac Wolności – Narutowicza – Okopowa – Lipowa – Al. Raławickie – Sikorskiego – Ducha – Willowa – Sławinkowska – Zbożowa
- linia nr 13 – Arena Lublin 01 – Lubelskiego Lipca 80 – Cukrownicza – Krochmalna – Jana Pawła II – Granitowa – os. Poręba

Autor: Michał Krawczyk

Temat numeru

- linia nr 17 – Arena Lublin 02 – Lubelskiego Lipca 80 – Zamojska – Królewska – Lubartowska – Tysiąclecia – Podzamcze – Unicka – Spółdzielczości Pracy – Związkowa – Choiny – Paderewskiego
- linia nr 20 – Arena Lublin 02 – Lubelskiego Lipca 80 – Piłsudskiego – Lipowa – Al. Raławickie – al. Warszawska – Dębówka – Jastków – Jastków – biblioteka
- linia nr 30 – Arena Lublin 02 – Piłsudskiego – Lipowa – Al. Raławickie – al. Warszawska – Zbożowa – Sławinkowska
- linia nr 34 – Arena Lublin 02 – Lubelskiego Lipca 80 – Plac Bychawski – Wolska – Łęczyńska – Hutnicza – Gospodarcza – Mełgiewska – Andersa – Lwowska – Tysiąclecia – Solidarności – Kompozytorów Polskich – Koncertowa – os. Choiny
- linia nr 45 – Arena Lublin 01 – Lubelskiego Lipca 80 – Cukrownicza – Krochmalna – Jana Pawła II – Filaretów (os. Widok) – Jana Pawła II – Armii Krajowej – Orkana – Roztocze – Jana Pawła II – Gęsia
- linia nr 13 – Arena Lublin 02 – Lubelskiego Lipca 80 – Zamojska – Bernardyńska – Plac Wolności – Narutowicza – Okopowa – Lipowa – Al. Raławickie – Długosza – Popiełuszki – Sikorskiego – Północna – Kosmowskiej – Koncertowa – Kompozytorów Polskich – Smorawińskiego – Szeligowskiego – Choiny – Paderewskiego
- linia nr 55 – Arena Lublin 02 – Lubelskiego Lipca 80 – Plac Bychawski – Wolska – Droga Męczenników Majdana – Krańcowa – Witosa – (Świdnik) Jana Pawła II – Al. Lotników Polskich – Raławicka – Kosynierów – Okulickiego – Wyszyńskiego – Niepodległości – Lotników Polskich – Świdnik – helikopter
- linia nr 151 – Arena Lublin 02 – Lubelskiego Lipca 80 – Plac Bychawski – Kunickiego – Abramowicka – Abramowice
- linia nr 161 – Arena Lublin 01 – Lubelskiego Lipca 80 – Cukrownicza – Krochmalna – Nadbystrzycka – Zana – Bohaterów Monte Cassino – al. Kraśnicka – Jana Pawła II – Granitowa – Os. Poręba
- linia nr 161 – Arena Lublin 02 – Lubelskiego Lipca 80 – Plac Bychawski – Wolska – Droga Męczenników Majdanka – Doświadczalna – Felin
- linia Arena – Arena Lublin 02 – Lubelskiego Lipca 80 – Unii Lubelskiej (parkingi)

W czasie tegorocznych Mistrzostw Świata dodatkową zachętą dla kibiców do pozostawienia swoich samochodów i skorzystania z komunikacji miejskiej była możliwość bezpłatnego przejazdu na mecz i powrót z niego pojazdami lubelskiej komunikacji miejskiej.

Paweł Paszko

Autor: Michał Krawczyk

A photograph showing a long line of green and white articulated buses parked on a road. The buses are arranged in a row, stretching into the distance. The bus in the foreground has the number 2472 on its side and the number 30 on its destination sign. In the background, there is a large billboard with text in Polish, including "Nad jednym nie musisz się zastanawiać." and "10 LITRA PILNA DZIWIENIA 23 DROBINY CZYSTEGO ALKOHOLU ESTYLOWEGO". The scene is set against a clear sky and a grassy area.

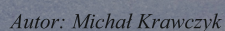

Z historii komunikacji miejskiej

HISTORIA LINII NR 50

W lipcu 1984 roku została zakończona jedna z ważniejszych inwestycji drogowych w dzielnicy Czuby - wiadukt nad wąwozem na ul. Filaretów umożliwiający dojazd z ul. Zana do dzisiejszej ul. Jana Pawła II. W dniu 23 lipca nowym wiaduktem pojechały autobusy nowo utworzonej linii nr 50.

Pierwsza trasa przebiegała następująco:

Chemiczna (przy Grabskiego) - Walentynowicz (Here) - al. Witosa (al. Tysiąclecia) - Grabskiego (Bohaterów ORMO) - Droga Męczenników Majdanka - Krańcowa - Długa - Wyzwolenia - Mickiewicza - Kunickiego - Zemborzycka - Diamentowa - Krochmalna - Jana Pawła II (Przełom) - Filaretów - Zana (przy Wileńskiej)

Linie obsługiwały początkowo 3, a później 4 autobusy kursujące w godzinach szczytu przewozowego. Być może już wtedy autobus zajeżdżał wybranymi kursami do pętli znajdującej się przy ul. Budowlanej. Gdy zachodnia część Czubów zaczęła się rozbudowywać podjęto decyzję o zmianie trasy linii. Wiosną 1988 roku zamiast przez ul. Filaretów autobusy zostały skierowane przez ul. Armii Krajowej do ronda u zbiegu ulic Zana i Filaretów. Kolejna modyfikacja trasy została wdrożona półtora roku później, w listopadzie 1989 r.

Wynikała ona z nowego układu drogowego związanego m.in. z otwarciem ronda u zbiegu alei Witosa i nowego odcinka ul. Krańcowej (ówcześnie Al. Piłsudskiego).

Nowa trasa przebiegała następująco:

Grenadierów - Chemiczna - Krańcowa (al. Piłsudskiego) - Krańcowa - Długa - Wyzwolenia - Mickiewicza - Kunickiego - Zemborzycka - Diamentowa - Krochmalna - Jana Pawła II (Przełom) - Armii Krajowej - Bohaterów Monte Cassino - Zana (przy Filaretów)

Rok później, 1 października 1990 roku, linia nr 50 została wycofana z końcowego przy z Ul. Zana i skierowana do pętli znajdującej się przy ul. Wojciechowskiej, a pięć lat później autobusy pojechały ul. Rataja i ul. Grygowej pod zajezdnię autobusową zamiast do ul. Grenadierów. Kolejną zmianą było zlikwidowanie kursów wariantowych przez ul. Budowlaną w 2001 roku.

Mimo upływu 35 lat główny szkielet trasy pozostaje taki sam, korekty wynikały głównie ze zmian układu komunikacyjnego lub prowadzonych inwestycji drogowych. Linia zachowała również swój "pracowniczy" charakter łącząc duże osiedla mieszkaniowe z zakładami pracy na Wrotkowie i Majdanie Tatarskim.

Michał Krawczyk

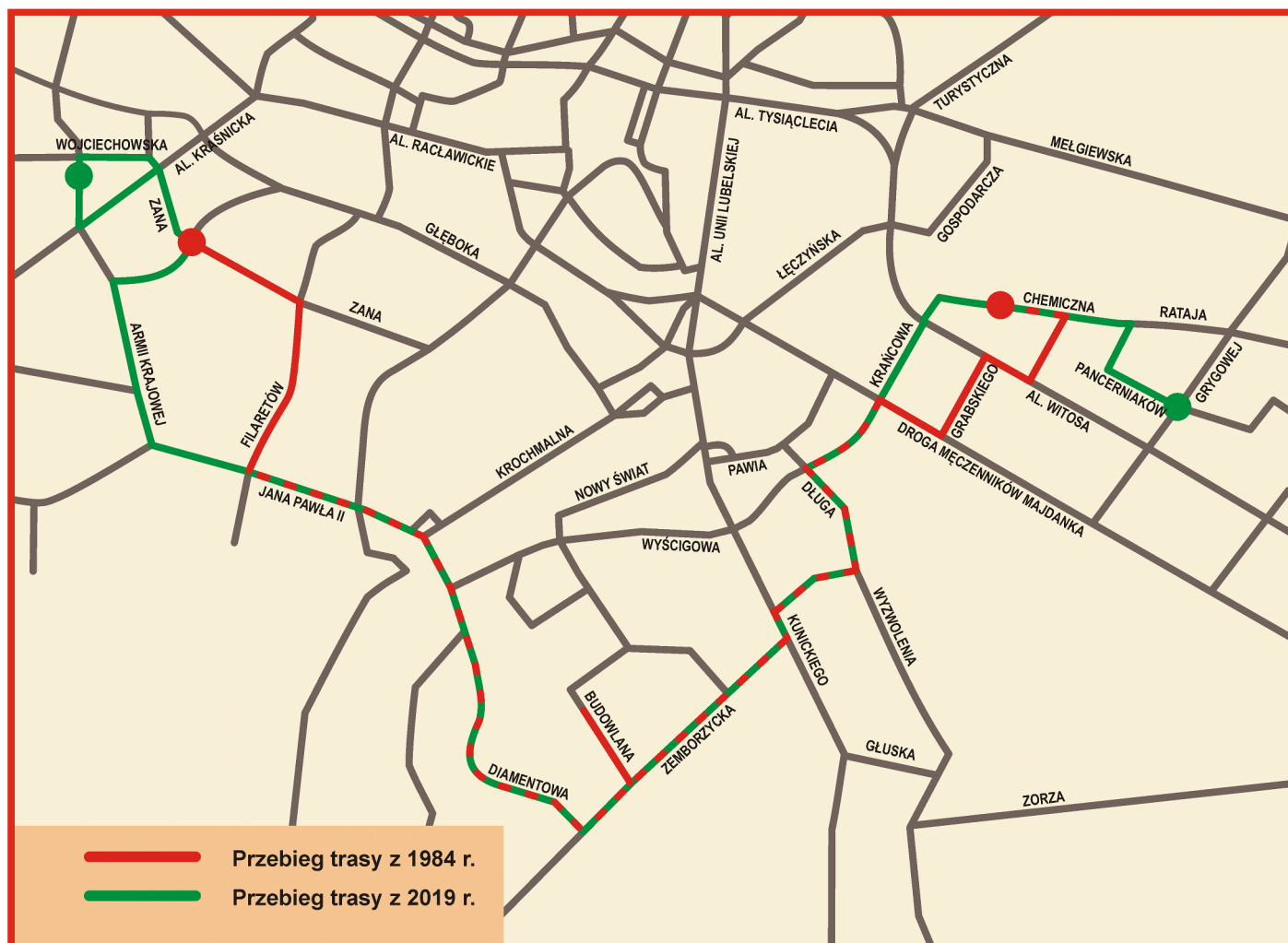
Linia nr 50 ul. Wyzwolenia

Autor: Michał Krawczyk

Z historii komunikacji miejskiej

Linia nr 50 ul. Wojciechowska

Autor: Michał Krawczyk

„Od zaplecza”

ZZA KIEROWNICY

Pan Kamil Bończak to 29-letni kierowca firmy „IREX”, która jest jednym z przewoźników w systemie lubelskiego ZTM. Pan Kamil pomimo stosunkowo młodego wieku ma na swoim koncie mnóstwo pokonanych kilometrów, zarówno autobusem jak i autokarem w transporcie międzynarodowym. Warto również zaznaczyć, że pan Kamil zalicza się do grona nielicznych kierowców, którzy nigdy nie spowodowali kolizji ani wypadku ze swojej winy. Postanowiliśmy spotkać się z panem Kamilem Bończakiem oraz zadać mu kilka pytań związanych z jego zawodem.

Dlaczego wybrał Pan zawód kierowcy?

Odkąd pamiętam interesowałem się motoryzacją, uwielbiałem podróżować jako pasażer samochodu tudzież autobusu. W wieku 18 lat zdałem egzamin na prawo jazdy kat. B. Postanowiłem pójść za ciosem i rok później zdałem egzamin kat. D (autobus).

Widać, że naprawdę czuł Pan powołanie. Jakie są wady i zalety pracy kierowcy autobusu miejskiego?

Główną zaletą jest fakt, że nikt z szefostwa nie patrzy mi na ręce, w autobusie jestem sobie sam szefem. To ja ponoszę odpowiedzialność za ludzi, których przewożę. Niestety muszę przyznać, że w tym zawodzie jest więcej wad niż zalet, dlatego też trzeba po prostu lubić tę pracę aby móc czerpać satysfakcję z jej wykonywania. Do wad mogę zaliczyć ogromny stres, który wiąże się z tą pracą, bo jest to jednak manewrowanie 12/18-metrowym autobusem co nie jest wcale łatwe. Zwykli kierowcy nie zdają sobie sprawy z tego, że potrzebujemy więcej czasu aby zahamować, więcej miejsca, żeby skręcić, ani z tego, że w przeciwieństwie do większości uczestników ruchu – nam się spieszy ze względu na obowiązujący nas rozkład jazdy, agresywnych i niekulturalnych pasażerów, którzy często wymagają od kierowców punktualności, podczas gdy na nich samych trzeba czekać, co powoduje opóźnienie.

Uważam jednak, że największą wadą tego zawodu są zarobki nieadekwatne do odpowiedzialności jaką na siebie bierzemy oraz stresu, który jest wpisany w każdy dzień naszej pracy.

Naprawdę musi Pan lubić swoją pracę. Jaka była najbardziej nietypowa sytuacja która się Panu przydarzyła podczas pracy?

W mojej pracy przydarzyło mi się wiele dziwnych i nietypowych sytuacji, takich jak prośby o poczekanie na męża, gdyż ten już zamyka mieszkanie, czy bardzo częste doświadczenia z nietrzeźwymi pasażerami.

Można powiedzieć, że każdy dzień pisze nowy scenariusz. Co by Pan chciał przekazać osobom, które planują zostać zawodowymi kierowcami?

Przede wszystkim muszą to lubić, brać pod uwagę odpowiedzialność i stres jaki wiąże się z tym zawodem, muszą być odporni na krytykę ze strony nieprzychylnych pasażerów. Najważniejsza w życiu zawodowym jest satysfakcja i przyjemność z wykonywanego zawodu, aby robić to co się lubi i nie zmuszać się każdego dnia do pójścia do pracy.

Dziękujemy serdecznie za poświęcenie nam swojego czasu oraz udzielenie wywiadu. Cieszymy się, że w komunikacji miejskiej pracują tacy ludzie jak Pan, którzy wykonują sumiennie swoje obowiązki oraz czerpią z tego satysfakcję.

Jakub Kasperek

Kamil Bończak 29-letni kierowca

Autor: Jakub Kasperek

Z kraju i ze świata

KOMUNIKACJA W KISZYNIEWIE

Kiszyniów jest stolicą i największym miastem Republiki Mołdawii. Zamieszkiwany jest przez 674 tys. mieszkańców. Mołdawia jest państwem europejskim położonym na terenach historycznej Besarabii oraz obszaru położonego na lewym brzegu Dniestru (tzw. Naddniestrza). Graniczy z Rumunią i Ukrainą, w odległości 10 km od jej granic znajduje się Morze Czarne, choć Mołdawia nie ma bezpośredniego dostępu do morza. Nazwa rejonu pochodzi od jednej z jego głównych rzek – Mołdawy.

Państwo ogłosiło niepodległość w 1991 r. Obecnie zamieszkiwane jest przez 3,5 mln mieszkańców, a jego powierzchnia wynosi 33,8 km², w związku z czym jest 135 państwem na świecie pod względem wielkości powierzchni. Językiem urzędowym w Mołdawii jest język rumuński. Istnieje również język mołdawski, będący dialektem rumuńskiego. W praktyce bardzo często używany jest również język rosyjski.

W Kiszyniowie funkcjonują dwa przedsiębiorstwa komunalne: autobusowe - Parcul Urban de Autobuze (PUA) oraz trolejbusowe - Regiei Transport Electric Chişinău (RTEC). Znajdują się tam także 3 zajeżdnie trolejbusowe oraz jedna autobusowa. Cena biletu w trolejbusie wynosi 2 leje, a w autobusie 3 leje (kurs leja mołdawskiego wynosi obecnie ok. 0,21 zł).

Należy zwrócić uwagę, że ceny biletów nie zmieniły się od 10 lat. Bilety sprzedawane są w pojazdach przez konduktorów, a wpływy z ich sprzedaży wpływają do przewoźników. Przedsiębiorstwa posiadają podpisane umowy z miastem o świadczenie usług transportowych, na podstawie których miasto co miesiąc pokrywa różnicę pomiędzy wpływami z biletów a kosztem ponoszonym przez przedsiębiorstwa.

W transporcie miejskim w Kiszyniowie występuje zdecydowana przewaga liczebna trolejbusów nad autobusami. Tych pierwszych jest ogółem w taborze jest 385 sztuk, a autobusów tylko 144. Spośród trolejbusów największą grupę (256 szt.) stanowią pojazdy z nadwoziami białoruskiej firmy Bielkommunmasz, głównie modelu A321. Nadwozia tych pojazdów produkowane są w Mińsku, a wykonaniem są zbliżone do znanych w Lublinie autobusów MAZ-ów. W 2011 r., korzystając z kredytu m.in. w Banku Odbudowy i Rozwoju zakupiono 102 szt. tych trolejbusów. Następnie, na mocy umowy podpisanej z producentem tych pojazdów, od 2012 r. przedsiębiorstwo trolejbusowe RTEC wykonuje montaż końcowy trolejbusów we własnych warsztatach. Z Białorusi do Kiszyniowa przywożone są gotowe nadwozia, natomiast napęd elektryczny i wybrane elementy wykończeniowe montowane są przez pracowników warsztatu.

Jeden z trolejbusów wyprodukowanych w Kiszyniowie na nadwoziu Bielkommunmasz w 2018 r.

Autor: Rafał Tarnawski

Z kraju i ze świata

Udział części wyprodukowanych w Mołdawii, użytych do wykończenia pojazdów rośnie stopniowo w kolejnych partiach pojazdów i wynosi obecnie 40%. Ciekawostką jest, że 30 spośród wyprodukowanych trolejbusów wyposażonych zostało w pakiety baterii litowo-jonowych o pojemności 180 kWh, umożliwiających jazdę autonomiczną na odcinku do 20 kilometrów. Baterie są dostarczane z Chin, a ich łączenie w pakiety i montaż w pojazdach wykonywany jest w Kiszyniowie. Od 2018 roku montowane trolejbusy wyposażone są w system klimatyzacji (obecnie jest to ponad 25 sztuk). Ostatnie trolejbusy wyposażone są również w monitoring wizyjny wnętrza oraz ładowarki USB dla pasażerów. Koszt jednego trolejbusu wynosi 214 tysięcy euro. Jeszcze w tym roku planowany jest montaż 2 trolejbusów przegubowych marki Bielkomunmasz. Zostaną one skierowane do obsługi linii nr 22, będącej najdłuższą linią w Kiszyniowie, a także kursującą z najwyższą częstotliwością – co 2-3 minuty.

Jednocześnie rośnie liczba linii trolejbusowych, który obecnie jest 29. Od 2017 roku uruchomiono już 7 nowych linii (numer 30-32 i 34-37), których trasy wybiegają poza Kiszyniów i na podmiejskich odcinkach obsługiwane są na napędzie bateryjnym.

Najdłuższa z tych linii (nr 30) łączy centrum miasta z międzynarodowym lotniskiem. Na tej linii na bateriach pokonywanych jest 17 km. Pozostałe linie wymagające trolejbusów z napędem autonomicznym łączą centrum miasta z mniejszymi miejscowościami pod Kiszyniowem. Na jednej z tych linii (nr 36 do Ialoveni) z racji odległości, cena biletu jest dwukrotnie wyższa i wynosi 4 leje (w granicach administracyjnych Kiszyniowa lub sąsiedniej miejscowości 2 leje). Kierowanie trolejbusów do obsługi przedmieść jest rozwiązaniem tymczasowym do czasu zakupu większej liczby autobusów do obsługi tych linii.

W taborze trolejbusowym znajduje się również 58 ziutków z lat 1984 – 2006, 39 skód 14Tr z lat 1996 – 2004, 22 trolejbusy ukraińskiej marki YMZ T1 i T2 z lat 1996 i 2006. Oprócz powyższych, w taborze znajduje się kilka rodzynków, wśród których jest 6 szt. przegubowych Ziutków oraz dwa trolejbusy zabytkowe MTB-82D z 1949 r. oraz Ziu-5D z 1966 r. Przedsiębiorstwo trolejbusowe dba o zachowanie tradycji oraz pamiątek. W budynku dawnej administracji tramwajów urządzone jest bardzo ciekawe muzeum, w którego zbiorach znajduje się m.in. replika pierwszego tramwaju konnego, modele pojazdów oraz wiele zdjęć i dokumentów dotyczących historii trolejbusów i tramwajów.

Ikarus 260.50 z 1998 r. na ulicy Stefana Wielkiego. W tle znajduje się kiszyniowski ratusz

Z kraju i ze świata

Komunalny przewoźnik posiada 144 miejskie autobusy, których średnia wieku wynosi 14 lat. W ruchu liniowym znajduje się 91 pojazdów. Nowością w taborze przewoźnika jest 31 dostarczonych w tym roku tureckich autobusów Isuzu Cityport. Przedsiębiorstwo autobusowe informuje, że zakupione autobusy kosztowały 78 milionów lei (Ok.16,4 mln zł), a ich cena była niższa w porównaniu z podobnymi modelami autobusów sprzedawanymi w kilku rumuńskich miastach.

Wśród pozostałych eksploatowanych autobusów znajdują się: MAN-y SL223 (20 szt. z 2006 r.), LiAZ-y 5256.25 (85 szt. z 2004 r.), Ikarusy 260.50 (22 szt. z 1998 r.), Ikarusy 280.33 (25 szt. z 1998 r.), Ikarusy 260.01 (4 szt. z lat 1989 – 1991), Ikarusy 280.01 (1 szt. z 1991 r.), Volvo B10BLE (2 szt. z 2002 r.). W 2018 r. do Kiszyniowa trafiły również dwa używane Mercedesy Citaro z 2006 r. Autobusy zostały przekazane do Kiszyniowa na 10 lat przez Urząd Miasta Bukaresztu. Sytuacja taborowa poprawia się bardzo powoli, tegoroczny zakup 30 szt. autobusów Isuzu był pierwszym od 14 lat zakupem nowych autobusów. W planach znajduje się montaż autobusów w oparciu o białoruskie nadwozia firmy MAZ. W przedsiębiorstwie autobusowym w 2018 r. zatrudnionych było m.in. 168 kierowców i 123 konduktorów.

Przedsiębiorstwo autobusowe obsługuje 6 linii miejskich oraz 19 linii podmiejskich.

Ikarusy można spotkać na liniach zarówno w dni powszednie, jak i w weekendy.

Po mieście kursuje również 48 linii minibusowych, obsługiwane głównie mercedesami sprinterami. Nie występują bilety dobowe, ani wspólne bilety miesięczne na linie autobusowe i trolejbusowe. Opłatę za bilet (3 leje) należy uiścić u kierowcy.

Obecnie prowadzony jest przetarg na zakup systemu biletu elektronicznego. Wraz z jego wprowadzeniem, planowane jest wdrożenie wspólnego biletu okresowego na autobus i trolejbus. Władze miasta liczą, że e-bilety ułatwi optymalizację kosztów, podniesie przychody ze sprzedaży biletów oraz zwiększy wygodę dla mieszkańców i przyjezdnych.

Jednocześnie oba przedsiębiorstwa komunalne prowadzą osobne zamówienia na zakup aplikacji dla pasażerów prezentującej pozycję GPS pojazdów transportu publicznego.

Dużym problemem dla transportu miejskiego są korki. W godzinach szczytu m.in. na głównej ulicy przebiegającej przez centrum miasta zablokowane są po 3-4 pasy ruchu w każdą stronę. W planach urzędu miasta znajduje się również wyznaczenie buspasów, które mogłyby złagodzić występujące opóźnienia w kursowaniu autobusów i trolejbusów.

Rafał Tarnawski

Prywatny Mercedes Sprinter na linii minibusowej nr 103

Autor: Rafał Tarnawski

■ Z kraju i ze świata

Isuzu Cityport na ulicy Stefana Wielkiego. W tle łuk triumfalny z 1840 r. upamiętniający zwycięstwo Rosji nad Imperium Osmańskim w wojnie na początku XIX w. Wewnątrz łuku znajduje się dzwon z przetopionych armat zdobytych przez Rosjan na Turkach.

Autor: Rafał Tarnawski

Samochody do naprawy sieci trolejbusowej zbudowane na podwoziach samochodów ciężarowych Ził-130 i GAZ-53

Autor: Rafał Tarnawski

■ Z kraju i ze świata

Jedyny w Kiszyniowie trolejbus zbudowany na nadwoziu Biełkommunmasz AKSM-420 (nr 1333) i ZiU-682V z 1988 r. (nr 1213).

Jeden z ostatnich trolejbusów przegubowych w Kiszyniowie, model ZiU-683 z 1995 r

■ Z kraju i ze świata

ZiU-682V z 1984 r. w zajezdni nr 1

Autor: Rafal Tarnawski

Škoda 14TrDT/6M z 2002 r. w bramie zajezdni trolejbusowej nr 1

Autor: Rafal Tarnawski

Z kraju i ze świata

Wnętrze muzeum transportu elektrycznego w Kiszyniowie

Autor: Rafał Tarnawski

Trolejbus Biełkommunmasz BKM 321 z 2011 r.

Autor: Rafał Tarnawski

LUBELSKA KOMUNIKACJA MIEJSKA W OSTATNIEJ DEKADZIE

1 miliard

*przewiezionych
pasażerów*

85

*zakupionych
trolejbusów*

90 tys.

*aktywnych użytkowników
Karty Biletu Elektronicznego*

100%

*niskopodłogowych
pojazdów*

123

*zakupione
autobusy*

136,5 mln

*środki
przeznaczone
na zakup autobusów*

171 mln

wykonanych
wozokilometrów

160 mln

*środki
przeznaczone
na zakup trolejbusów*

180

*nowych
wiat przystankowych*

ponad 27 km

*nowych odcinków
trakcji trolejbusowej*

71

*wyświetlaczy
dynamicznej informacji
pasażerskiej*

137

*pojazdów
wielkopojemnych*

314

*pojazdów z
automatami biletowymi*

35

*stacjonarnych
automatów biletowych*

3,6 mln

*sprzedanych biletów
okresowych*

7 lat

średni wiek taboru

www.ztm.lublin.eu
www.facebook.com/ZaradTransportuMiejskiegoWLublinie

